

Datum

27 september 2024

Onderwerp

VNG-inbreng CD Ruimtelijke Ordening 2 oktober 2024

Geachte woordvoerders ruimtelijke ordening van de vaste Kamercommissie Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening.

U vergadert woensdag 2 oktober in het commissiedebat ruimtelijke ordening. Goede ruimtelijke ordening is voor ieder van belang en kan de oplossing bieden voor een aantal maatschappelijke problemen. Graag geven we u daarom een aantal punten mee. Voor ons gehele standpunt op het thema verwijzen wij u naar [ons position paper behorende bij het rondetafelgesprek RO van 26 september](#).

Actualiteit regeerprogramma

Wij zijn positief over het regeerprogramma dat op de ruimtelijke ordening een brede kijk biedt en dat het nieuwe kabinet verder gaat met de Nota Ruimte en de regionale- en gebiedsgerichte werkwijze voor heel Nederland uit gaat werken.

Het blijft onverminderd van belang dat het rijk tot structurerende keuzes komt voor de grote opgaven waar we voor staan, zoals woningnood, zoetwaterbeschikbaarheid, netcongestie en klimaatadaptatie. Gemeenten hebben te maken met de eigenheid van iedere regio in de ondergrond, hun sociaaleconomische identiteit, landschap en cultuurhistorisch erfgoed. Het spreekt dan ook voor zich dat de gemeenten, die uiteindelijk uitvoering geven aan ruimtelijk beleid, een relevante partij zijn in de uitwerking van nationaal beleid.

We willen u verzoeken de minister van VRO op te roepen om:

- vaart te maken bij het uitwerken van de gebiedsgerichte werkwijze. Daarbij te zorgen dat werkelijk 'elke regio telt' en dat financiële middelen langjarig aan de regio verbonden worden en niet sectoraal geoormerkt zijn;
- gemeenten te betrekken bij de verdere uitwerking van de Nota Ruimte, zij staan immers aan de lat voor de uitvoerbaarheid van de keuzes die gemaakt worden;
- structurerende keuzes te maken op de grote nationale opgaven, waarbij nadrukkelijk oog is voor integraal rijksbeleid en voor verbeterde en passende regelgeving met voldoende lokale afwegingsruimte voor gemeenten.

Op drie punten geven we graag verder inkleuring aan de gemeentelijke positie op de ruimtelijke ordening.

1. 'Decentraal wat kan, centraal wat moet'

Het kabinet geeft aan te streven naar een eerlijke verdeling en aandacht voor heel Nederland. Ook wil het afwentelen naar andere regio's voorkomen. Dat vinden we positief. De VNG blijft daarin vasthouden aan het uitgangspunt van de Code Interbestuurlijke Verhoudingen: 'decentraal wat kan, centraal wat moet'. Wat betreft de VNG moet rijksregie focussen op nationale belangen en zaken die het provinciale niveau overstijgen.

- We verzoeken u om bij de minister van VRO aandacht te vragen voor de rol van decentrale overheden, ook bij rijksregie.

2. Zorg voor een integrale afweging in relatie tot sectoraal beleid en programma's

Gemeenten lopen in de ruimtelijke ontwikkeling dagelijks tegen conflicterende regels en ambities van het rijk aan. Zo komen de verschillende rijksprogramma's en rijksbeleid pas samen in de uitvoering bij gemeenten.

De stapeling van opgaven en structurerende keuzes werkt ontmoedigend wanneer zicht op samenhang en prioritering ontbreekt. Het is op dit moment onduidelijk hoe transities in sectorale programma's mee worden genomen in de structurerende keuzes die in de Nota Ruimte worden gemaakt. In het voorontwerp Nota ruimte is het water- en bodemsysteem een sturende onderlegger, maar gemeenten weten nog steeds niet hoe dat eruit zal zien ten opzichte van andere opgaven.

Er zijn ook (beleids)programma's waar sectoroverstijgende oplossingen gewenst zijn.

- Meer inwoners moeten worden bediend met dezelfde infrastructuur voor het halen van bereikbaarheidsdoelen in de schaarse ruimte.
- Er is in toenemende mate meer ruimte nodig voor werken en ondernemen ten behoeve van een duurzame economische ontwikkeling. Maar niet alles kan overal. Dus een efficiënter gebruik van de ruimte is voor veel functies noodzakelijk.
- Tegelijkertijd zijn de woningbouwlocaties beperkt: gemeenten hebben niet voldoende middelen en instrumentarium om betaalbare locaties beschikbaar te stellen. De nadruk op de woningbouwopgave brengt gemeenten in lastige (financiële) posities.
- Daarbij komt dat de netcongestie ook opgelost moeten worden en er moet voldoende zoetwater beschikbaar zijn voor de woningbouwopgave en voor ondernemen.

Deze en allerlei andere opgaven moeten allemaal een plek krijgen in de schaarse ruimte, daarin moeten nationale keuzes gemaakt worden om tegenstrijdigheden (in wetgeving) te voorkomen.

- De VNG verzoekt u de minister van VRO aan te spreken op zijn rol om de integraliteit te bevorderen en te bewaken.
- Wat de ruimtelijke ordening betreft hebben gemeenten duidelijkheid nodig van de ministers van VRO (en IenW) hoe dwingend water en bodem sturend zal moeten zijn. En hoe het zoetwater-vraagstuk aangepakt gaat worden.

3. Vergeet de grond niet

Het is van belang dat de vaart erin blijft bij de modernisering van het grondbeleid. Want voordat nieuwe grootschalige woningbouwlocaties worden aangewezen, moet het grondbeleid op orde zijn om prijsopdrijving van grond tegen te gaan.

- De VNG roept uw Kamer op om de uitwerking van de genoemde maatregelen en de systeemverandering in het grondbeleid te steunen om de ruimtelijke opgaven, waaronder de woningbouw, waar te kunnen maken.
- Bereken de inbrengwaarde in het kostenverhaal op basis van de gebruikswaarde. Dit is voor de VNG een essentiële maatregel. Nu is de waarde op basis van de (hoge) toekomstige waarde vaak doorslaggevend. Een hoge inbrengwaarde heeft tot gevolg dat het kostenverhaal vaak onvolledig is. Het tekort landt zo in het publiek domein. Dat is een onwenselijke situatie.

De VNG gaat nog uitgebreid reageren op het Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) woningbouw en grond. Dat delen we graag met u.